Бр 7 У Новом Саду, у суботу II. (24.) јануара 1914. Година XLIX.

„Застава излази сваки дан двапута осим недеље и празника.

Цена је за Угарску, кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље, за један месец 2 круне и 70 потура, а за три месеца 8 круна.

Поједини вечерњи бројеви стају 4 пот.

ЗАСТАВА

(Вечерњи лист.)

Лист српске народне радикалне странке

За огласе плаћа се 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе" налази се у кући Јована Чавића, у главној улици број 6. (први кат).

Поједини вечерњи бројеви стају 4 пот.

Издање „Рада" деон. друштво у Руми.

Шта је ново у политици?

После ужасних насиља пошло је мунговима за руком, да изгласају закон о штампи. Тим законом хоће мунгови да угуше слободу штампе. Њиховој насилничкој и прљавој владавини много је сметала слободна штампа, која је износила разне прљавштине. Опозиција се дуго борила, али мунговски председници у сабору су сметали говорницима и бацали их из сабора. Јуче је избачен из сабора и гроф Андраши. После тога решила је опозиција, да више не учествује у расправи, а мунгови су онда брзо изгласали закон о штампи, од којег очекују велику помоћ на идућим изборима, јер ће влада моћи да плени опозиционе листове и да забрани слободну продају свих оних листова, који не пишу у корист владе. Мунгови мисле, да ће народ онда читати њихове плаћене листове. Али се јако варају. Поштен свет неће хтети да узме те листове ни у руке, него ће наћи начина да чита независне листове. Борба ће до душе бити тешка, али мунгови ће се ипак уверити, да је свака сила за времена.

*

Русинска велеиздајничка парница показала је већ досада чисто и јасно, да Русини нису хтели ништа друго него да пређу у православну веру. Обраћали су се румунском митрополиту, који их је слао српском патријарху у Карловце али српски патријарх није смео да их прими, јер се томе противила влада. Неки Ђорђе Међбајло рекао је јуче пред судом, да су они више пута ишли жупану и поджупану, али им је поджупан рекао: Ја вам не могу дати свештеника! После тога дошли су у *Нови Сад*, али им је владика Митрофан рекао: Не могу вам дати свештеника, док не назидате цркву! Противили су се и томе, да им се наметне нови календар.

„Вилаг" јавља, да погранична полиција надзирава кретање новинара, који су дошли у Марамарошсигет и не да им, да говоре са оптуженима, који су на слободној нози. Нарочито је пазила на изасланике словачких листова: Јосифа Шкултетија, дра Л. Мичатека и Јосифа Грегора. Очекује се и долазак чешких новинара.

Једног оптуженика питао је председник: „Јесте ли били у Берковићевој крчми? Јесте ли рекли, да ће Изани зидати православну цркву? Јесте ли рекли, да су унијатски попови покварили веру? *Јесте ли читали вести о српским победама?*" Утврђено је, да је приликом истраге било насиља и да су оптужени натерани, да чине исказе против своје воље. Једног оптуженика питао је председник, да ли је био кажњен, а он му је одговорио:

Солгабиров ме је казнио за то, што сам се молио Богу

Солгабирови су кажњавали Русине зато, што су се у својим домовима молили Богу, јер су наводно држали недозвољене скупштине! „Вилаг" вели, да су Русини тражили јефтиније и боље свештенике, а у место њих налазили жандаре, шпијуне, агенте изазиваче, државног одветника и истражног судију! Утврђено је, да је полиција имала многе шпијоне, који су Русине изазивали, да би их после могли затварати.

*

И опет је откривена једна прљавштина у мунговском царству. Доказало се, да је Опште Прометно Друштво подмитило чланове савета за јавне радове у Будимпешти, да би добило дозволу за отварање коцкарнице на Маргитином Острву. Сами чланови нису добили мито, али су добили њихови блиски рођаци. Зету председника Л. Толнаја ст. плаћено је 100.000 круна, шогору потпредседниковом 75.000 круна, а сину председниковом 150.000 круна, коме је обећано место подуправитеља у коцкарници. Кад се у савету решавало о дозволи за коцкарницу, одлучио је председник својим гласом. Земљиште за коцкарницу купљено је од потпредседниковог шогора за добру цену, а уз то је добио још 7 хиљада круна провизије. Председников син постављен је за подуправитеља коцкарнице на пет година само под условом, ако се добије дозвола за отварање коцкарнице.

Тако се ето ради, откад су мунгови узели државне дивгине у своје руке. Зато им не треба слободна штампа.

*

Кад је др. Павле Јанковић закукао у подрепашком листу, да је манастирском уредбом била повређена автономија, рекли смо, да није била повређена автономија него интереси дра. П. Јанковића у питању закупа Фенечке Баре. Да није било манастирске уредбе, не би се повела парница против дра П. Јанковића, који ужива 550 јутара добре земље за 10 круна по јутру. Али ето, откад нема манастирске уредбе, ишпани дра П. Јанковића у Фенеку хвале се, да је др. П. Јанковић узео не само бару него и осталу земљу манастира Фенека под закуп (око 1000 јутара) на 20 година и то врло јефтино. Можда је због тога оживео и подрепашки лист, а др. П. Јанковић се толико осилио, да је наредио, да се и на сам правосл. Божић оре и сеје на манастирској земљи. Док је народ држао ту земљу под закуп — тога није било! Засада нека је и ово доста, а други пут више. Главно је да се зна, зашто је др. П. Јанковић почео писати у подрепашком листу и бранити калуђере.

*

Неки чланови одбора румунске народне странке изјавили су, да нема ни говора о томе, да би се Румуни одрекли свога демократског програма. То је нарочито истакао песник Октавијан Гога нагласивши, да Румуни немају своје племство нити имају богаташе. Румуни су сељачки народ са неколико хиљада интелигентних синова. Због тога Румуни не могу да праве савез са мађарским племићима али жале, што још нема мађарске демократске странке. Из ове се изјаве види, да су Тисини преговори са Румунима запели баш због тога, што би Тиса хтео да Румуни постану подрепаши спахијске странке, а они то неће и не могу.

Догађаји на Балкану.

Грчки краљ о положају.

Грчки краљ Константин изјавио је пред дописником „Фосових Новина", да он никако није нерасположен према Албанији и жели, да Грчка са Албанијом живи као са добрим суседом. Румунски краљ Карол молио га је, да буде предусретљив према принцу Виду и он ће се радо одазвати тој молби. Грчка је незадовољна једино с тога, што јој велике силе одузимају северни Епир, јер је Епир саставни део Грчке. Питање јегејских острва решено је већ праведније и Грци су задовољни тим решењем. Грчка добива сва острва, осим Имброса, Тенедоса и Кастелогрика. Даље је краљ Константин изјавио, да Грчка није купила још ни један нов брод за своју ратну флоту, али је у владином програму знатно повећање флоте. Краљ Константин за сада не види опасност тешких заплета. Што је Турска купила један дреднот, то још не значи, да Турска хоће и да ће моћи ратовати.

Трзавице у Албанији.

После уважене оставке Исмајила Ђемала, међународна контролна комисија у Валони узела је владавину управо у своје руке. Она сада настојава, да се у првом реду споразуме са Есад пашом. Ради тога је комисија послала у Драч два своја изасланика, а Есад паша је послао свога изасланика у Валону, арбанашког првака Мехмеди бега Фрасерија. — У Љешу су угушени немири. Привремени управник капетан Францис успео је, да умири љешко становништво, али су му зато морали да пошљу из Скадра још 50 аустријских и талијанских војника. — У јужним крајевима отпочели су већ бојеви између арбанашких чета и епирских „светих батаљона". Када се грчке трупе повуку из тих крајева, ти ће бојеви узети још већа маха. — Принц Вид неће, као што је било јављено, још ићи у Албанију. Он 15. (28.) јануара долази у Беч, где ће се приказати нашем владару и конферисаће са министром Берхтолдом. Из Беча ће принц Вид ићи у Рим, па ће оданде у Албанију — ако се дотле колико-толико тамо умири.

Турско становиште.

Један члан турске владе рекао је дописнику париског „Тана", да ће турска влада доставити великим силама представку, у којој ће одрећи покоравање закључцима великих сила гледе јегејских острва. Турска ће тражити, да се успостави стање, које је било пре рата. Турска не може дати Грчкој Хијос и Митилену, а не може тим острвима дати ни устав, какав има Самос, нити какав је некада добио Крит, јер ће их тада временом зацело изгубити. Што се тиче Албаније — рекао је турски министар — она је претежно муслиманска земља, те њоме не може владати хришћанин. Принца Вида, ако дође у Албанију, Арбанаси ће заробити или убити. Најпогоднији је за албанског кнеза Изет паша и њега жели и турска влада.

Питање јегејских острва.

Још увек се говори, да ће због јегејских острва доћи до рата између Турске и Грчке. Из Рима јављају, да Турска хотимично одуговлачи преговоре са Италијом гледе острва, што их је заузела Италија, да би у рату, што га намерава да поведе против Грчке, имала тако мање акционо поље у Јегејском Мору. Грчко-турски рат, ако дође до њега, биће само поморски, јер Бугарска неће смети пропустити турске трупе преко Тракије. Велике силе се, како јављају из Рима, спремају да по сваку цену спрече тај рат. Оне ће ових дана понудити Турској и Грчкој своје посредовање у свима спорним питањима. У круговима француске владе јуче се говорило, да ће свакако доћи до споразума између Турске и Грчке. Грчка ће вратити Турској Хијос и Митилену под условима, да грчко становништво на тим острвима добије неке нарочите повластице и да острво Родос безусловно припадне Грчкој. Острво Родос је посела Италија, али ће га вратити Турској за извесне повластице у Малој Азији.

Немачки генерал Лиман враћа се у Немачку.

Из Цариграда јављају париским листовима, да ће немачки генерал Лиман ускоро напустити Цариград и вратити се у Немачку. Кажу, дошао је у опреку са Енвер пашом који би неограничено да господари у свему. У Берлину су ти гласови изазвали непријатно изненађење.

Српске забаве.

Српска грађанска читаоница у Митровици уз пријатељско суделовање српске црквене певачке дружине, српског занатлијског певачког друштва „Стражилово", српског ратарског певачког дрштва и српске основне школе у Митровици приређује светосавску беседу с томболом и игранком у дворници Српског Дома. Програм се састоји из 6 тачака. Ученици и ученице приказаће „Срче из косовских нових дана" од Јована Удицког. — Ратарско-занатлијска читаоница у Надељу приређује уз пријатељско суделовање ратарске омладине о св Сави забаву с игранком у гостионици Стевана Букинца. О здравственим приликама говори др. Живко Продановић, а омладина приказује „Ратка Неманића" од Нушића и „Ђакона Авакума" од Сретеновића. — Српско певачко друштво у Руми приређује светосавску беседу с игранком уз пријатељско суделовање мале Милене Бикицкове у дворници код Орла. Програм се састоји из 8 та-

чака. — Дероњско ратарско певачко друштво приређује у гостионици Ј. Николића светосавску беседу у корист народне читаонице. Програм се састаји из 9 тачака. Мешовити збор пева две, мушки и женски збор по једну песму, Јов. Бићанов декламује „Груду земље“; Јула Живков пева „Марину песму“ од Исе Бајића; Сима Ћосин, Милан Гајић, Стеван Орданов и Сава Обрадов, ученици пофторне школе, приказују „Чича Мију“ од Змаја; Евка Милутинов, Љубица Черубџић, Софија Лазић, Милица Сталић, Ђура Лучар и Јоца Нешић приказују „Поремећени план“ од Ђоровића, а Ђура Попадић шаљив монолог „Циганске шале“. — Српско певачко друштво у Белој Цркви приређује светосавску беседу у дворници код Бурга. Програм се састоји из 9 тачака. Дилетанти и дилетанткиње приказују „Српкињу код навијања“, слику из народа, од владике Никанора Грујића и „Гуслара и вилу“, алегоријски приказ у једном чину. Суделују: госпођице Катица Ђак, Анђа Стојадиновићева, Аурелија Гавриловићева, Добрила Јовановићева, Катица Павловићева, Дара Петковићева, Персида Павловићева, Дивна Поповићева, Невенка Мали, Христина Стефановићева, Марица Поповићева, Савка Богдановићева, г.г. др Васа Путник, Петар Јанковић и Јован Ковачевић. — Српско занатлијско удружење у Карловцима приређује у недељу, 26. јануара (8. фебруара) у просторијама код „Трубача“ уз пријатељско суделовање Марије Шарановић, Маре Теодоровић, Катице и Марије Штегер забаву с игранком и дилетантском представом. Славко Давидовић декламује „Гуслареву смрт“ од Змаја, дилетанти приказују шалу „Обичан човек“ од Бранислава Ђ. Нушића. Последња тачка је жива слика: Косовска девојка. Редитељ Стеван Бркић.

Читуља.

Пишу нам из Сентомаша, да је тамо 9. јануара, у 8 сати у вече, испустио своју душу Милош Рунић, у 78-ој години живота свог. Он је од ране своје младости учествовао у свима народним борбама и свагда је стојао у првим редовима. Не само у Сентомашу, него и у Српству знало се за његов чист карактер и његово топло српско срце. Није било установе, где он није лично учествовао. Овде код нас био је он оснивач многих установа: прве српске сентомашке задруге, певачке дружине и трговачког удружења. Свака се та установа надметала, која ће га пре бирати за председника а он је, као човек благе нарави, за све то био најподеснији. До краја свога живота припадао је српској народној радикалној странци. Као добар човек био је свуда омиљен и свако га је звао: Чика Милош.

Лака му била земља и вјечнаја памјат!

За Милетићев споменик.

Прва српска сентомашка задруга за међусобно помагање и штедњу приложила је у место венца на одар пок. Милошу Рунићу 20 круна за споменик дру Светозару Милетићу.

Досада је скупљено 16.079 круна и 28 потура.

Прилоге ваља слати на адресу: Петар Попадић, Нови Сад.

Са житне пијаце у Б-пешти.

У трговини са готовом робом биле су ове цене: пшеница потиска К 23·10 до 23·70, банатска К 22·90-23·60, бачка К 22·90—23·60; раж К 17·40—17·60, јечам за пићу К 13·50 до 14·50, за пециво К —·— до —·—, зоб круна 14·90 до 16·20, кукуруз круна 13·40 13·60, проја круна —·— до —·—. У трговини на рок прављени су ови закључци: пшеница за април К 23·80, за мај К 23·94, за октобар К 22·—; раж за април К 18·60, за октобар К 17·22; зоб за април К 16·—, зоб за октобар К 15·86; кукуруз за мај К 13·78, за јули К 17·20; репица за август К 30·70—30·90, луцерна К 120—170, детелина ситна К 130 до 150, средња К 140-160, крупна К 150—180.

ПАЖЊА!

Свима онима, који су поручили од нас календар „Рад“, јављамо, да смо све продали. У исти мах јављамо и онима, који су нам за поједине календаре унапред новац послали, да се стрпе, док нам који непродати календар не дође натраг. Ако пак не би дошао, онда ћемо им њихов новац послати натраг.

Администрација „Заставе“.

Брзојави „Застави“.

Стигли 11. јануара.

Српски престолонаследник у Петрограду.

Београд (Р.) Јуче ујутру је престолонаследник Александар отпутовао преко Беча у Петроград. Са њим су отпутовали министар председник Пашић и генералштабни пуковник маршал двора Ђорђе Остојић. Престолонаследник ће у име двора да честита својој сестри Јелени сина, а Пашић то исто у име владе. Престолонаследник ће са целом свитом присуствовати крштењу новорођенчета.

Генерал Холмзен у Софији.

Београд (Р.) Јуче пред подне је руски генерал Холмзен, пресуђивач српско-бугарског граничног спора, отпутовао у Софију. Тамо ће га краљ Фердинанд примити у нарочиту аудијенцију, а он ће му тада саопћити своје решење у српско-бугарском спору. Краљ ће Холмзену дати свечан ручак у двору.

Рефлектори за српску војску.

Београд (Р.) Војно министарство је добило рефлекторе, који ће се комисијски прегледати, а кад отпочне рад пешадијске школе у гађању, тада ће се извести пробе са рефлекторима. Ако пробе буду добре, рефлектори ће бити примљени. Рефлектори, наручени из Немачке за српску војску, нису могли бити примљени ни пробани.

Бугарска тражи зајам.

Београд. (Р.) Преко Београда је пропутовао бугарски министар грађевина Апостолов, кога је опуномоћила бугарска влада, да покуша у Паризу закључити бугарски зајам. Апостолов ће посетити председника француске владе Думерга и молиће га за дозволу француске владе, да Бугарска на француској пијаци може закључити зајам. Бугарски политички кругови не верују у успех Апостоловљеве мисије.

Јединство Црне Горе са Србијом.

Београд. (Р.) Нова црногорска народна скупштина на једној од првих седница учиниће манифестацију за јединство Црне Горе са Србијом. Због тога су неколики владини посланици позивани у двор, где их је влада уповорила, да буду обазриви у изјавама које мисле дати у томе духу.

Бугарски државни дугови.

Софија. Према званичним извештајима бугарске владе, државни дуг Бугарске на дан 7. септембра 1913. год. износио је 720 милијона 945 хиљада 149 лева. У ту своту није унето 300 милиона лева реквизиционог дуга у земљи и 25 милиона лева дефицита у државну буџету за 1913. годину.

Оптужени бугарски министри.

Софија. Претрес бившим бугарским стамбуловистичким министрима, оптуженим због крађе, биће 19. фебруара о. г. Претрес ће бити у дворани Словенске Беседе. Политички кругови овдашњи не верују, да ће доћи до пресуде, јер ће собрање, у којему ће сада Радослављева влада имати већину, тражити помиловање бивших министара.

Норвежани проучавају српску војну организацију.

Београд. (Р.) Овамо је допутовала војничка мисија Норвешке са задатком, да проучи српску војну организацију. Мисија је посетила војног министра Стефиновића и представила му се. Министар их је љубазно примио и ставио им на службу ради помоћи капетана Андру Стојановића.

Осујећен бугарашки атентат.

Београд. (Р.) У Неготину тиквешки дотерани су атентатори, који су спремали да минирајући железнички мост код села Градца баце у ваздух Атентатори су два сељака села Клисаре, Димитрије Николовић и Георгије Танчевић и сељанка Неда удова сељака Розмана из Градца, где се атентат требао да изврши. Признали су, да су спремали атентат у споразуму са бившим егзархиским учитељем Димитријем Петровим из Струмице. Овај је опет то радио по упутствима бугарских војних власти у Струмици. Сељанка Неда је жена 60 година стара и признала је, да је цео посао ишао преко ње. У њеној кући су држани састанци бугарских агената. Састанцима је присуствовао учитељ Петров. Неда је била њихов поверник, те су преко ње и друге ствари раније покушаване.

Нов председник железничке управе.

Будимпешта. За председника управи државних железница именован је Корнел Толнаји.

Немачко-чешки преговори.

Беч. Јуче су опуномоћеници Немаца и Чеха преговарали само формално о Штирковим предлозима о реду у земљи, изборима за земаљски сабор, употребе језика код власти и др.

Убијство француског посланика у Мароку.

Тангер. Дипломатског агента Француске, Валдрома, убио његов кувар, који није хтео да послужује при ручку, због чега је био отпуштен. У огорчењу пуцао је на Валдрома и убио га.

Угарски сабор.

Будимпешта. Због непослушности према председнику Андраши искључен са 10 а гроф Аладар Зичи и Јован Јуст са 15 седница. Бек укорен, јер је ушао у саборску зграду. Закон о штампи усвојен у трећем читању.

Несрећа на успињачи.

Париз. На железници успињачи откинула се жица; једна кола почеше да падају и повукоше за собом још неколико. Напослетку су на Републиканском Тргу ударила у један аутобус и разрушила га. Тринаест особа рањено.

Избори у Бугарској.

Софија. Објављен је указ краља Фердинанда о новим изборима за собрање. Избори ће бити 23. фебруара о. г. Полицијске власти су добиле наредбу да врше терор. Како ће посланике бирати и нови бугарски крајеви, Радослављева се влада нада, да ће сада задобити потребну већину, да може радити у собрању.

Изјава аустроугарског букурешког посланика.

Будимпешта. Аустроугарски посланик у Букурешту Церин изјавио је, да он никада није рекао, да Румуни у Угарској нису у пуном поседу својих права. Рекао је само то, да су жеље угарских Румуна оправдане.

Даља борба мађарске опозиције.

Будимпешта. У заједничкој конференцији мађарских опозиционих странака расправљано је о јучерашњим догађајима у сабору. Усвојен је Апоњијев предлог, по коме се опозиција неће дотле смирити, док не постигне, да се санирају повреде нанесене уставу и док не организује народни отпор против данашњег поквареног система.

Одговорни уредник:
МИТА КЛИЦИН.

ИЗУЧЕНИ ВРТАР

вешт у свима вртарским пословима, као калемљењу воћа и гајењу цвећа. Исто тако вешт је и у подизању винограда. Тражи себи место за вртара или за виноградара, које би могао наступити могао одмах. Антал Шухајдес, Шид (Срем) 49 2—2

ВРШАЋА ГАРНИТУРА,

из Máv. фабрике 8 коњских снага јака са 6 атмосфера прифоване 1910. 3. која сама ходи преоправљена на транцмисију ложи се са сламом, елеватор је на кајише. Продаје се за 6000 круна. 33 2—3
ЖИВАН БЕРАР власник
Tündéres (Вилово)

Тражи се компанијон

са улогом од 10—30.000 круна за преузимање већег пољопривредног и трговачког посла у Србији. Прва два ортака су Срби војвођани, млади солидни и школовани људи са десетогодишњом праксом и потпуним познавањем прилика у Србији. Понуде ваља слоти на адресу 34 2 3
„Авала“ poste-restante Zemun.

ПРОДАЈЕМ
ШВАЈЦАРСКОГ БИКА

две године старог. Бик је висок и особито лепо развијен, те нарочито погодан за општине и властелинства.
30 2—3 **Јован Маливук**
Госпођинци (Boldogasszonyfalva).

Орисна штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.